

УДК: 371.132

МЕТОД ПРОЕКТІВ ЯК ЗАСІБ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ УЧИТЕЛІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Кіриченко С. В.

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

У статті теоретично обґрунтовано суть освітньої проєктувальної діяльності вчителя як процесу отримання освітнього продукту, що вимагає якісних знань і вмінь професійної самореалізації під час планування, безпосереднього виконання педагогічних дій на творчому рівні, організації співпраці й партнерських стосунків. Доведено, що метод проєктів є засобом професійної самореалізації учителів старшої школи. З'ясовано, що використання методу проєктів у роботі з учнями старших класів позитивно впливає на професійне самовизначення, самоорганізацію, співпрацю.

Ключові слова: самореалізація особистості, освітня проєктувальна діяльність учителя, педагогічний процес, метод проєктів, учні старшої школи.

МЕТОД ПРОЕКТОВ КАК СРЕДСТВО ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ САМОРЕАЛИЗАЦИИ УЧИТЕЛЕЙ СТАРШЕЙ ШКОЛЫ

Кириченко С.В.

В статье теоретически обосновано суть образовательной проектировочной деятельности учителя как процесса получения образовательного продукта, требующего качественных знаний и умений профессиональной самореализации при планировании, непосредственного выполнения педагогических действий на творческом уровне, организации сотрудничества и партнерских отношений. Доказано, что метод проектов является средством профессиональной самореализации учителей старшей школы. Установлено, что использование метода проектов в работе с учащимися старших классов положительно влияет на профессиональное самоопределение, самоорганизацию, сотрудничество.

Ключевые слова: самореализация личности, образовательная проектировочная деятельность учителя, педагогический процесс, метод проектов, учащиеся старших классов.

METHOD AS FUNDS PROJECTS PROFESSIONAL SAMOREALYZATSYYY SENIOR SCHOOL TEACHER

Kirychenko S.V.

In essence article theoretically obosnovano obrazovatelnoy activities proektyrovochnoy teacher as the process of obtaining obrazovatelnoho product, trebuet kachestven known and professional skills samorealyzatsyy in the planning, neposredstvenno perform teaching of action on tvorcheskom level, organization and cooperation affiliates relations. Proved, something method javljaetsja funds projects professional samorealyzatsyy senior teacher school. Established method Using something in projects working with senior classes uchaschymysya positively to vlyyaet professional samoopredelenye, self-organization, cooperation.

Keywords: samorealyzatsyya personality, obrazovatel'naya activities proektyrovochnaya teacher pedagogical process, method of projects, uchaschyesya senior classes.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний учитель має постійно підвищувати професіоналізм і педагогічну майстерність, оскільки навчання і виховання молоді вимагають нових підходів, реалізації суб'єктного підходу до саморозвитку особистості. О. Стебляк зазначає, що «ми добре розуміємо, що модернізаційні процеси, які відбуваються в усіх сферах освітньої галузі, потребують від нас, учителів, суттєвих змін у структурі уроку, організації пізнавальної діяльності учнів, системі інформаційних, дидактичних засобів навчання» [с. 57]. Щорічно, готуючись протягом року до педагогічних нарад, учителі гімназії, працюючи у творчих групах та індивідуально, узагальнюють творчий досвід своїх колег з питань упровадження сучасних освітніх технологій, поповнюють свій банк сучасних форм, методів, засобів організації діяльності учнів на уроці. Однак, у педагогічному арсеналі існують такі прийоми і методи, які й нині мають практичну значущість. Ураховуючи педагогічну цінність, наприклад, методу проектів, слід зазначити, що нині не лише популярно брати участь у науково-дослідницьких проектах, грантах, але й потрібно організовувати співпрацю вчителів і школярів для розвитку творчої особистості, обміну інформацією, інтерактивного спілкування.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проаналізовані нами наукові праці [1-5], досвід роботи вчителем старшої школи свідчать про те, що методу проектів приділяється певна увага, однак як засіб професійної самореалізації учителів старшої школи він не розглядається. Інформація наводиться переважно щодо участі школярів у навчальних проектах, змістової й технічної наповнюваності методу проектів.

Цілі статті – розкрити роль методу проектів для професійної самореалізації учителів старшої школи.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. У дослідженні професійну реалізацію вчителя розуміємо як максимально повне розкриття внутрішнього потенціалу в різних видах педагогічної діяльності, зокрема в освітній проектній діяльності. О. Фонарюк [4] визначає педагогічне проектування як особливу цілеспрямовану діяльність вчителя математики щодо створення проекту, який має відображати процес засвоєння знань або систему професійної діяльності з прогнозованим її результатом. При цьому автор виокремлює дидактичне проектування як окремий вид професійної діяльності вчителя, процес розробки моделей реалізації дидактичних систем різного рівня складності, а також моделей реалізації цих систем у реальному навчальному процесі.

На наш погляд, освітня проектувальна діяльність учителя – це процес отримання освітнього продукту, що вимагає висококваліфікованих знань і вмінь професійної самореалізації під час планування, безпосереднього виконання педагогічних дій на творчому рівні, організації

співпраці й партнерських стосунків, а метод проектів є засобом професійної самореалізації учителів старшої школи.

Роль методу проектів для професійної самореалізації учителів старшої школи полягає в тому, що змінюється роль учителя, йому необхідно постійно вдосконалювати власний професійно-педагогічний потенціал, бути наставником випускників, допомагати їм у професійному самовизначенні. Використання методу проектів у навчанні й вихованні учнів старшої школи дозволяє організувати співпрацю й продуктивне спілкування, спільно розв'язувати проблеми з різних наукових і технічних галузей. Участь у освітній проектній діяльності активізує вчителів до цілеспрямованого поповнення наукового багажу, оновлення методичних знань і вмінь, виявлення творчих здібностей, важливих позитивних якостей особистості – критичного мислення, гуманізму, наполегливості, толерантності.

Як стверджують учені й практики [1-4], вчитель в освітній проектній діяльності учитель виконує роль незалежного консультанта. Важко втриматися від підказок, особливо якщо педагог бачить, що учні виконують щось неправильно. Але важливо в ході консультацій лише відповідати на виникаючі у школярів питання. Можливе проведення семінару-консультації для колективного і узагальненого розгляду проблеми, що виникає у значної кількості школярів.

Завдяки можливості використання методу проектів уточнюються педагогічні завдання, які також вимагають від учителя педагогічної майстерності й професіоналізму. Так, Т. Ремех у методі проектів у громадянській освіті вбачає низку педагогічних завдань, як: реалізація учнями як дослідницьких, так і зорієнтованих на практичну діяльність завдань дозволяє їм відчутися громадянином тут і зараз, людьми, дотичними до справ суспільства; учні, виконуючи проекти, отримують навички контактів зі зовнішнім світом: під час проектної діяльності вони звертаються до адміністрації школи, органів місцевого самоврядування, органів виконавчої влади; участь у проектах розвиває в учнів творчість та навички роботи із джерелами інформації; проектна діяльність допомагає вирішити і проблеми практико зорієнтованих, яким важко проявити себе на уроках, однак таку можливість вони отримують, виконуючи проект; метод проектів є тим середовищем, у якому учні набувають сили та впевненості, досягають успіху; досвід проектної діяльності є надзвичайно корисним з огляду на майбутнє учнів і знадобиться їм не лише в самоосвіті та самореалізації, а й просто у житті. У ході роботи над проектами не лише учні набувають досвіду творчої і самостійної діяльності, але й учителі розкривають потенційні можливості творити, знаходити нові підходи в роботі з учнями старшої школи [2, с. 164].

У процесі освітньої проектної діяльності вчитель обирає тему, об'єкт проектування; формулює мету проекту; розробляє сюжет та етапи проектування; структурує змістові та технологічні компоненти; ставить проектну проблему перед учнями; формулює загальне завдання та передбачає результати проектування; планує методи роботи учнів і заходи,

спрямовані на розв'язання завдань; готує ресурси (виконавців, обладнання, інформаційні матеріали); розробляє правила, систему заохочення, оцінювання, корегування проектної діяльності учнів; готує методичні рекомендації та правила індивідуальної чи спільної роботи учнів; координує діяльність учнів; узагальнює отримані результати.

З означеної позиції професійна компетентність учителя збагачується знаннями й уміннями проектувальної діяльності. Як зазначає О. Жерновникова [1], майбутні вчителі в процесі фахової підготовки мають опанувати основи технології педагогічного проектування; способи використання методу проектів у навчанні школярів математиці; методику проектного навчання з використанням його технології і врахуванням вікових та індивідуальних особливостей школярів; технологію оцінювання дидактичних і методичних можливостей проектування як видів професійної діяльності вчителя математики; механізми рефлексії власної проектувальної діяльності.

У професійній діяльності вчителі допомагають учням старшої школи розширити ключові компетентності проектування, необхідні для самостійного життя, виконання професійних та соціальних функцій. Залучаючи школярів до участі в проектах, педагоги вчать учнів використовувати знання як інструмент для розв'язання життєвих проблем; цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації у професійному й особистісному плані, так і в інтересах суспільства, держави; генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення й нести за них відповідальність.

Висновки. Таким чином, метод проектів є засобом професійної самореалізації учителів, під його впливом активізується педагогічний потенціал. Практичної цінності метод проектів набуває в старших класах, завдяки якому учні мають змогу визначитися з власними уподобаннями, здібностями, нахилами до професійної діяльності. Під час виконання навчальних проектів у школярів формуються почуття відповідальності, товарищескості, колективізму, вміння критичного мислення, творчого розв'язання проблем. Перспективою подальших наукових розвідок є виявлення специфіки використання методу проектів у роботі з учнями старшої школи.

Список використаних джерел

1. Жерновникова О. А. Підготовка майбутнього вчителя до навчального проектування як психолого-педагогічна проблема / О. А. Жерновникова // Педагогіка та психологія : зб. наук. праць. – Харків : Вид-во ТОВ «Щедра садиба плюс», 2015. – Вип. 49. – С. 193-202.
2. Ремех Т. Метод проектів у громадянській освіті / Т. Ремех // Директор школи. Україна. – № 8-10. – 2014. – С. 165-170.
3. Стеблянко О. Творчий потенціал учителя / О. Стеблянко // Директор школи. Україна. – № 11. – 2009. – С. 57.

4. Фонарюк О. В. Проектування діяльності майбутніх учителів математики як категоріально-понятійна проблема / О. В. Фонарюк. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Vchu/N150/N150p109-116.